

1 ספר שמות פרק יב

(מ) ומוֹשֵׁב בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַשְׁבוּ בָּמִצְרָיִם שֶׁלֶשִׁים שָׁנָה וְאֶרְבֻּעַ מֵאוֹת שָׁנָה:
(מא) וַיְהִי מֵקֹץ שֶׁלֶשִׁים שָׁנָה וְאֶרְבֻּעַ מֵאוֹת שָׁנָה וַיְהִי בְּעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה צָאוּ כָל אֲבָאוֹת יִהּוּה מִארֵץ מִצְרָיִם:
(מב) לִיל שְׁמָרִים הוּא לִיהּוּה לְחֹצֵיאָם מִארֵץ מִצְרָיִם הוּא הַלִּיל הַזֶּה לִיהּוּה שְׁמָרִים לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדָרוֹתָם:
יִשְׂרָאֵל לְדָרוֹתָם:

2 רשי' על שמות פרק יב פסוק מ

(מ) הִצְאָה יְצָאָה זְמָלִיאָה – הַחֵלֶב שְׁלֵמָה קִיצְיוֹן גְּלִיסָה בְּלִיכָּז לֹא לְהָסָה:
צְלִקְסָה שָׁנָה וְלֹלְכָעַ מְלוֹת שָׁנָה – צַיְן הַכְּלָל שְׁלֵמָה יְצָאָה כְּלָל שָׁנָה מְקַבֵּה לוֹ זְלָע
לְהַגְּלָתָה נְתָקִים כִּי גַּל יְהִי זְלָעַ וְצְלִקְסָה שָׁנָה כְּיֻם מְקַבֵּה גְּזִילָה גְּזִילָה בְּין צְבָנָה שְׁלֵמָה עַל שְׁלֵמָה יְלָחָק. וְהִיא לְוּמָל
בְּהַמְּלָאָה נְלָחָק קְשָׁתָה מִן הַכְּלָל שְׁלֵמָה עַם יְעָקָב תְּיִירָה וְהַזְּבָחָה כְּלָל שְׁלֵמָה כְּלָל שְׁלֵמָה
לְמִמְּלָאָה כָּל כָּךְ וְעַכְלָה שָׁנָה כְּיֻם לְקַהַת נְעַל כָּל יְלָחָק לְמִלְאָה וְהַלְּבָה מְקַבֵּה עַמְלָה נְכָלָעָה שְׁלֵמָה
וְהַלְּבָה מְקַבְּנוּמָה כָּל מְקַבָּה נְכָלָעָה שְׁלֵמָה עַמְלָה כָּל תְּמָלָה לְמִלְאָה נְכָלָעָה מְלָאָה וְהַזְּקָקָתָה לְוּמָל עַל
כְּלָחָק צְלָחָק שְׁלֵמָה קִיצְיוֹן גְּלִיסָה לְפִי' כְּחַצְוֹן כְּעַנְיָן כְּנָלָמָל (כְּלָחָקָתָה לְהָ)
וְלְוּמָל (קְמָוֹת) וְהָתָה לְרָצָן מְגַוְּלָה שְׁלֵמָה כָּל יְלָחָק זְלָעַ מְקַבָּה לוֹ זְלָע.
וְכְתָמָנה לְרָצָן מְלוֹת שָׁנָה מְקַבָּל יְלָחָק תְּמָלָה מְגַיְּלָה שְׁלֵמָה עַל יְלָחָק לְיִירָה שְׁלֵמָה
לְתָלְמִי הַמֶּלֶךְ:

(מלה) וַיְהִי מִקְרָא צְלִקְסָה שָׁנָה וְגוּ' וַיְהִי צְעַלְסָה הַיּוֹס הַזֶּה – (מִכְלִיטָה) מְנִיגָּל צְלִקְסָה שְׁלֵמָה תְּקַז לֹא עַכְלָז הַמִּיקָּוס
כְּהַלְּפָה עַזְעַז צְעַלְסָה נְגִיסָן בְּלוּ מְלָאָה שְׁלֵמָה לְכָל הַכְּלָל שְׁלֵמָה צְעַלְסָה צְעַלְסָה גְּזִילָה
בְּין שְׁכָנִים:

(מג) לִיל שְׁמָלִים – שְׁקָדָה זְוּמָל וּמְלָפָה לוֹ לְקִיס הַכְּטָחָתוֹ לְהַוְּלִים מְהָרָץ מְלָאָה:
טוֹחַ הַלִּילָה הַזָּה לְהָ – טֹוחַ הַלִּילָה זְלָה מְלָאָה לְהַכְּלָל שְׁלֵמָה צְעַלְסָה צְעַלְסָה
שְׁמָלִים לְכָל בְּנֵי יִצְחָק לְלִילָתָה – מְזֻומָּל וּכְלָמָן כְּעַנְיָן שְׁלֵמָה וְלֹמַן הַמְּקָחִית וְגוּ':

3 מrown הרוי' הלוי

4 ספר פרשת זרבים - זרוש חמישי

מכל החסדים ומכל האמת נודע ה' משפט עשה בצדאת ישראל ממצרים, כי הפלאה חסיד לו הנה עם יצא ממצרים
ותוך זמנו כלפני קול דודי הנה זה בא מدلג על ההרים. והנה רוז'ל היטיבו כל אשר דברו בפ"ק דסוטה דף יא ע"ב
וז"ל, דרש ר"ע בשכר נשים צדקניות שהיו באותו הדור נガלו ישראל ממצרים, שבשעה שהולכות לשאוב מים
הקב"ה מזמין להם דגים קטנים בצדיהם וושאבות מכחזה מים ומכחזה דגים ובאות ושותפות שתי קדרות וכוכ'
ומש��ות אותן ונזקקות להם בין שפותיהם שנאמר אם תשכbones בין שפותים כנפי יונה נחפה בכיס בשכר תשכbone בין
שפותים זכו ישראל לביות מצרים שנאמר כנפי יונה נחפה בכיס וכוכ', והולכות ויולדות בשדה תחת התפוחות וכוכ'
וכשנגלת הקב"ה על הים הם הכירוهو תחללה שנאמר זה אליו ואנו הוו, ע"ב. ויש לדקדק במאמר זה, דבתחלתה אמר
בשכר נשים צדקניות נガלו ישראל ממצרים ולא הביא ראייה לדבריו אלא דבזוכותם זכו לביות מצרים אבל עיקר
הגאולה שהיתה בשכר הנשים צדקניות לא הביא שום ראייה לדבריו. ואכתבי אכן למיימר דף שביות מצרים היה
בשכרם, מ"מ עיקר הגאולה לא הייתה בשביבים
... אך אכתבי יש לדקדק דלמאו איצטראיך זכות הנשים לגאות ישראל והלא כבר הבטיח ה' לאברהם ואחריו כן יצאו
ברכוש גדול. ומהר"ש יפה פ"א סי' יו תירץ לזה, שאע"פ שיעד ה' לפדותם היינו לסתור ת' שנה אבל בזכות הנשים
צדקניות דלג על הקץ כי לא היו למצרים אלא רדו'ו שנה, ע"ב. ודברי הרוב ז"ל נאמנו מאד, וכדאמרין במדרש חז"ת
וז"ל קול דודי הנה זה בא מدلג על ההרים מקפץ על הגבעות, ר' יהודה אומר קול דודי הנה זה בא זה משה בשעה

שבא ואמר להם לישראל בחදש הזה אתם יוצאים, אמרו לו משה רבינו הייאך אנו נגאלים והלא אמר הקב"ה לאברהם ועבדום וענו אתם ת' שנה ועדין אין בידינו אלא ר"ד' שנה, אמר להם הוואיל והוא חפץ בגאולתכם אינו מביט בחשכונותיכם אלא מدلג על החורדים מkapץ על הגבעות ואין הרים וגבעות האמוריהם כאן אלא קצים ועבורים מدلג על החשכונות ועל הקצים ובחදש הזה אתם נגאלים, ע"כ. הרי מבואר שה' דלג על הקץ ממש שגורר, וס"ל לר"ע שدلוג זה היה בשבי הנשים צדקניות. אך אכן יש לדקדק דמה התייחסות יש בפועלות אלו הנשים אשר השתדלו שייהו ישראל פרים ורבים עם בית מצרים עד שנאמר שבשביל זכותם זכו לבירות מצרים. והנה סמוך למאמר זה דר"ע אמרין התם ובין ערי מסכנות שמסכנות את בעלייהם, ע"כ. ופרש"י שמסכנות את בעלייהם מדילדות כדכתיב וינצלו את מצרים ושביל העבודה זו הוא דאיירע להם, ע"כ. והנה אם כאמור זה דקאמר זה עבדה זו זכו ישראל לבירות מצרים, יש לדקדק גם כן כל מה שדקדרנו לדעת ר' עקיבא דזהה היכן רמייא דבשביל העבודה זו זכו ישראל לבירות מצרים, והלא בית מצרים היא הבטחת ה' שהבטיחו לאברהם. ועוד יש לדקדק במאי פלייגי רב ושמואל עם ר' עקיבא דמר אמר דבשביל כובד העבודה זכו ישראל לבירות מצרים, ומיר אמר דבשביל מעשה הנשים צדקניות זכו ישראל לבירות מצרים:

...

עוד אמרו תירוש אחר דמה שנטרבו ישראל שלא בדרך הטבע כדכתיב ובני ישראל פרו וישרצו וירבו ויעצמו מאוד מאד השלים החשוב של ת' שנה כולם כשיורו העבודה יהיו ראויים לעשות בת' שנה שעשו בזמן מועט מחמת רבוי האנשים:

ובזה יובן מאמר הכתוב הקטן יהי להלפי והצעיר לגוי עצום אני ה' בעתה אחישנה. ויש לדקדק במאמר בעתה אחישנה שהם דברים סותרים זה לזהadam הוא בעתה אין אחישנה, ואם הוא אחישנה אין בעתה, ור"ל נתעוררו בזה ואמרו לא זכו בעתה זכו אחישנה, אך כפי דרכנו נאמר באופן אחר. והנה מהר"ש יפה הקשה באוטה אגדה שכתבנו דר' עקיבא דבשביל אם תשכבו בין שפטים זכו ישראל לבירות מצרים, דהיכי קאמיר אם תשכובו שהוא עתיד והלא קרא בעבר קא מיררי, ותירץ שהכתבו ירמו על העתיד לימות המשיח שייהי כימי צאתנו מארץ מצרים, ע"כ. וזה הכוונה דכי היכי דבמצרים ריבוי האנשים היה סיבה למחר את הקץ הכى נמי לעתיד לבא שאף שגורר ה' שנחיה בಗלות סך מה מ"מ בסבב ריבוי ישראל יבא הגואל קודם הזמן שגורר ה', לפי שכך היא המדה שרובי ישראל משלים הזמן. וזהו אומרו הקטן יהיה להלפי והצעיר לגוי עצום ולפיכך אני ה' בעתה הוא בעתה לפי שכך היא המדה, ואחישנה, לפי שה' הוא המרבה לישראל כדי להביא הגואל קודם זמנו:

ובזה היה מתרץ הרב מר זודי ז"ל מה שהקשה הרא"ס בפרשנות שמות על מה שכתב רש"י וימת מלך מצרים, מלמד שניצטרע והיה שוחט תינוקות ישראל ורוחץ בדיםם, ע"כ. והבא מה שאמרו בשמות הרבה רביה שאמרו לו חרוטומיין אין לך רפואה אלא כשתשחות מקטני ישראל ק"ז בבוקר וק"ז בערב ותרוחץ בדיםם שתי פעמים ביום,adam כן אין לך יתישב המדרש הזה על ויאנחו בני ישראל מן העבודה דלפי המדרש הזה ויאנחו בני ישראל מיבעי לייה שאז היינו מפרשים שנאנחו מחמת הגזירה הרעה על שחיתות הבנים ולא מן העבודה, עכ"ד. והנich הדבר בתימה, והוא ז"ל היה מפרש דישראל בראותם השעבוד היו מצטערים מחמת שרואו שהגזירה היתה ת' שנה ועדין היה חסר מן המניין הרבה אלא שכשראו שהיו מתרבבים שלא בדרך טבע היו מתנחמים ואומרים דין ספק דהקב"ה ידלג על הקץ מחמת רבוי האנשים, אבל עכשו שנצטרע פרעה והיה שוחט לרפואתו ק"ז ילדים בבוקר וק"ז בערב ואם כן אין כאן רבוי אנשים כדי למחר את הקץ, ועל זה ויאנחו בני ישראל מן העבודה כלומר מי יוכל לטבול עבודה זו עד תשלום ת' שנה אלו דבריו ז"ל.

...

ובזה ניחא דר' עקיבא ורב ושמואל לא פלייגי ומיר אמר חדא ולא פלייגי דרבי עקיבא נקט הטעם דמה שהלים הקץ היה בסיבה מה שנטרבו שלא בדרך טבע, ולזה אמר דבשביל נשים צדקניות נגאלו ישראל מצרים דבשביל שהשתדל להזדקק לבעליהם ונטרבו ישראל שלא בדרך טבע נשלם הקץ הזמן וגאלם. ומש"ה זכו ישראל לבירות מצרים לפי שאם היו גנו גנאלים בלתי השלמה לא היו זוכים בביטחון מצרים שהרי הבטחת ואחרי כן יצאו ברכוש גדול הוא בתנאי שישתעבדו במצרים ת' שנה, אבל עכשו דבשבילים נטרבו ישראל נמלא נשלם הזמן של ת' שנה וא"כ בדין זוכים ישראל לבירות מצרים. ורב ושמואל ס"ל דרבי העבודה השלים הקץ, ומש"ה אמרו דבשביל רבוי העבודה זכו לבירות מצרים. הכלל העולה דשני טעמי הוצרכו ישראל כדי לדלג את הקץ ולהשלים הגזירה של ועבדום וענו אותם ת' שנה. הא' הוא כובד העבודה, והשנית מה שנטרבו ישראל שלא בדרך טבע. וזהו כוונתם באותה שכתבנו שכשאמרו ישראל איך אנו גנאלים השיב להם משה אינו מביט בחשכונותיכם אלא מدلג על ההרים מkapץ על הגבעות ואין הרים וגבעות אלא קצים וחשכונות וכו', דלמאי אצטרכו תרי דלוגים מدلג על ההרים מkapץ על הגבעות בחוד דלוג סגי, אלא שכוונתם היא שני שלים הקץ באותו זמן ועמד וגאלם.

הא' הוא כובד העבודה והשנית היא מה שנתרבו ישראל שלא בדרך טבע. וזה מה שהסביר להם משה מدلג על החרים מkapצ' על הגבעות.

5 תלמוד בבלי מסכת ראש השנה זט יא/ב

רבי יהושע אומר בניסן נגלו בניין עתידין ליגאל מנהן אמר קראليل שמוריםليل המשומר ובא מששת ימי בראשית ואידך לילה המשומר ובא מן המזיקין

6 תלמוד בבלי מסכת פסחים זט קט/ב

היכי מתקני רבנן מידידי דאתיב להידי סכנה והתניא לא יאכל אדם תרי ולא ישתחה תרי ולא יקנח תרי ולא יעשה צרכיו תרי אמר רב נחמן אמר קראليل שמוריםليل המשומר ובא מן המזיקין

7 ש"ע א"ח סימן תפ

הגה - ו"א שיש לומר שפוך חמתק וכו' קודם לא לנו (ר"נ פרק ע"פ) ולפתוח הפתח, כדי לזכור שהואليل שמורים וזכות אמונה זו יבא משיח ושפוך חמתו על המבוחשים בה' (מהרי"ב), וכן נהוגין. ויכול למגור הلال אף שלא במקום שעודדה. (רמב"ם והמגיד פ"ח):

8 תורה תמים/ביאורים/? על שמות פרק יב פסוק מב

וע' בא"ח סי' ת"פ דנוהgin לפתח הדלת בליל פסחים כדי להורות שהלילה הואليل שמורים. והנה נהוגים לעשות סימן זה לאחר שמוגין כוס הרביעי וקודם שתיתו, ולדעתי מהראוי היה לעשות כן אחר שתיתו ואחר הברכה אחרונה על היין, כדי להורות שאע"פ שעם כוס רביעי גמרו לשנות בכ"ז לא יחושו לזונות, אבל כשעושין זה אחר מלוי כוס רביעי אין זה הוראה מוכרכות דshima ישתו עוד כוס חמימי, והרי א"א לחמיישibili רביעי קודם לו, ודוו"ק:

9 ספר שמות פרק יב

(mag) ויאמר ה' אל משה ואהרן זאת חקמת הפסח כל בון נבר לא יאכל ביה
(מד) וכל עבד איש מקנית כסוף ומילתה אותו או לאכל בה
(מה) תושב ושביר לא יאכל בה
(מו) בביה אחד יאכל לא תוכיא מן הבית מן הבשר חוויה ועatz לא תשברו בה
(מז) כל עצה ישראל יעשנו אותו:

10 רשי' על שמות פרק יב פסוק מג

(mag) זلت חקמת הפסח – צ"ל ננימן נלמלה לכס פלצת זו:

11 אור החיים על שמות פרק יב פסוק מג

ויש לתת טעם למה לא נכתבת במקומה, כי לצד שמצוה זו בשלימות ישנה בפסח דורות, נאמרה אחר יציאת מצרים, לומר כי כל זה בשלימות מעכב לדורות:

12 גור אריה על שמות פרק יב פסוק מג

ואין לומר שקודם י"ד בניסן נאמרה לו, דכיון דציווה לו מקצת דיני פסח בראש חדש ניסן (רש"י פסוק ג) בפרשת "החודש הזה" (פסוקים ג-יא), ולא הגיד להם פרשה זאת, שמע מינה שלא רצה הקב"ה שידיעו פרשה זאת עדין.

והטעם נראה כי אם ציוו הקב"ה על מצות חקת הפסח בראש חודש ניסן ונאמר "כל בן נכר לא יאכל בו וכל עבד וגומר וכל ערל לא יאכל בו" (פסוקים מד, מח), היו ישראל מלון מיד בראש חודש ניסן כדי שיأكلו הפסח, ולא היו נימולים ביה"ד, והקב"ה רצה שהייו מלון בליל צאתם ממצרים, כדכתיב יחזקאל טז, ו) "ואעבור عليك ואראך מתבוססת בדמייך" (רש"י פסוק ו), ולכן המתין לומר הפרשה הזאת עד יה' בניסן.

13 אבן שלמה

14 פירוש הגרא לספרא דצניעותא - פרק א

וז"ס כריתה הערלה מן המילה שאז יכרתו כל הס"א בלע המותכו לא ירעו ולא ישחיתו (ישעה י"א) [וז"ס] שיעור ימות המשיח כשייעור עטרתabis רך אם יוכן יבא קודם וימליך משיח בן יוסף כמו שאל קודם לדוד וזה היה מתחילה אם זכינו בתחלת אף החמייש שהוא דרגא דהוד שם מתחילה המלוכה כנ"ל בשאול. וז"ש שני אלפיים ימות המשיח (סנהדרין צ"ג א' ע"ז א') ואז אין בין זה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות (שם צ"א). אבל משיח ב"ד שבא אז בלע המות לנצח זה נקרא לעתיד לבא וז"ש لكمון בס"ד פ"ג ואתתקו בתקוני באמה בפומיה דאמה מלכין דאותבטו הכא אתקימי ר"ל בפום האמה כנ"ל.

15 תלמוד בבלי מסכת ברכות זט ל"ז

ואמר רבי חייא ברABA אמר רבי יוחנן כל הנביאים قولן לא נתנבאו אלא לימות המשיח אבל לעולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתן ופליגנא דשמעאל אמרו שאין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד שנאמר כי לא ייחדל אבינו מקרב הארץ

16 רמב"ם יד החזקה הלכות תשובה פרק ח

כבר הודיעינו החכמים הראשונים שטובת העולם הבא אין כח באדם להשיגה על בוריה ואין ידוע גדלה ויפה עצמה אלא הקב"ה בלבד ושל התובות שמתנבאים בהם הנביאים לישראל אין אלא לדברים שבגוף שנחנין בהן ישראל לימות המשיח בזמן שתשוב הממלכה לישראל אבל טובות חיי העולם הבא אין לה ערך ודמיון ולא דומה הנביאים כדי שלא יפתחו אותה בדמיון הוא שישעיהו אמר עין לא ראתה אלהים זולתן עשה למחכה לו כלומר הטובה שלא ראתה אותה עין נביא ולא ראה אותה אלהים עשה אותה האלים לאדם שמחכה לו אמרו חכמים כל הנביאים قولן לא ניבאו אלא לימות המשיח אבל העולם הבא עין לא ראתה אלהים זולתן:

17 רמב"ם יד החזקה הלכות תשובה פרק ט

וסוף כל השכר כלו והטובה האחורה שאין לה הפסק וגרעון הוא חיי העולם הבא אבל ימות המשיח הוא העולם הזה ועלם כמנהגו הוילך אלא שהמלכות תחוור לישראל וכבר אמרו חכמים הראשונים אין בין העולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכיות בלבד:

18 באור הגרא על תקו"ז - תיקון יא מתיקונים אחרים

בاهני דברי - ר"ל בכל הדורות דחשיב וכמ"ש שור זה משיח בן יוסף בכור שורו חמור זה משית בן דוד אסור לגפן עיריה כו' עני ורופא על חמור כנוש"ל ומשלחין מיניהם ע"י חובין ממש"ו:

19 משנה מסכת עדויות פרק ב

(ט) הוא קיה אומר, האב זוכה לבן, בנו, ובכלה, ובבשר, ובחקמה, ובשנים, ובמספר הדורות לפניו והוא הקץ, שנאמר (ישעה מא) קייא הדורות מראש, אף על פי שנאמר (בראשית טו) ועקבדים וענו אונם ארבע מאות שנה, וננאמר (שם) דור רביעי ישבו הנה:

21 ספר פרי צדיק פרשת זכור - אות ו

על פי מה שאמרו (שםות רביה פ' כו) לא שלוחתי מגזירה ראשונה שגורע פרעה עלי וימררו וגוי והעמיד לי הקב"ה גואל זה מרים על שם המרור ולא שקטתי מגזירה שנייה אם בן הוא והמתן אותו והעמיד לי הקב"ה גואל ע"ש המשיח אהרן על שם החרינו ולא נתתי מגזירה ג' שגורע כל הבן הילוד היוארה וגוי והעמיד הקב"ה גואל ע"ש המשיח אהרן וזה עמלך. ויש לומר שהגזרות הללו היו כדי לבורר במצרים הלא גואלים כתור תורה על ידי משה וכתר כהונתו על ידי אהרן וכתר מלכות על ידי מרים וכמו שאמרו (סוטה יא ע"ב) בתים מלכות דוד נמי ממראים קאתי. מלכות פה תורה שבבעל פה קריין לה והוא בחינת באירה של מרים שרוגץ ל תורה שבבעל פה וכמו שאמרו (ילקוט שמעוני חוקת) על פסוק ודברתם אל הסלע שנה עלייו פרק אחד והוא מוציא מים מן הסלע (וונת' תרומה מא' יג וחנוכה מא' כה ד"ה ובגמרה עיין שם). ואיתא בכתב הארי"ל ששבעוד מצרים היה לברר הנפשות של דור המבול ודור הפלגה ואנשי סדום ויש לומר שהם גם כן נגד ג' בירורים של הג' גואלים הנ"ל. גזירות היוארה תשילכוו הבירור של דור המבול הוא בירור של תורה שבכתב על ידי משה רבינו שהם פגמו בהזאה ראיו משה רבינו ע"ה ליתן להם התורה בדור המבול כמו שאמרו בראיה מהימנא (זוח' ג' רטו ב) וכן איתא במדרש (שםות רבה פ' ל) שגם אמרו ודעת דרכיך לא חפצנו זה תורה. והיינו תורה שבכתב שהיא שגורע גזירה ומקיימה תחלה כמו שאמרו (שם ושות' מ') שמה שהוא עושה אומר לשראל לעשות כן, וזה שנאמר בשג'ס הוא בשם שמרמו על משיח' כמו שכותב בזוהר הקדוש (שם) וגמרה (חולין קלט ע"ב) לרמזו שהוא עתיד לבררם. וגזירות יימררו וגוי בחומר ובלבנים שבא על חטא דור הפלגה הוא נגד בירור בחינת תורה שבבעל פה על ידי מרים שנקראות על שם המרור וכן"ל בחומר דא קל וחומר ולבנים ליבנו הלכתא ויעיקר התיסודות תורה שבבעל פה היה בבבל כמו שנקבע כמה פעמים מגמרא (סוכה כ' סע"א ושות' מ') ושם מצאו הבקעה בארץ שנער ועל ידי החכמה זו רצוי לעשות להם שם והצלוו בהזאה בכך היפיך כמו שנאמר ועתה לא יברר מהם וגוי (וונת' נח מא'). וגזירתם אם בן הוא והמתן אותו הוא לבירר גם אנשי סדום שהייתה בהן צרת עין על העניים ולא גמלו חסד כמו שנאמר ויד עני ואבינו לא החזקה. ובזה היה הבירור על ידי אהרן שנקרה איש חסידך שהי אהוב שלום ורודף שלום אהוב את הבריות וכו'. ולאחר מכן הפגמים של דור המבול ודור הפלגה היו מענות חמורים لكن נצרך לסביר קושי הגזירה זמן רב כדי לבירר וללבן גם כן גזירתם אם בן הוא וגוי רק היה די להם בצער לפיה שגורע פרעה למילדיות ולא נתקימה גזירותו כמו שנאמר ולא עשו וגוי ותחיון את הילדים:

22 ספר פרי צדיק פרשת בראשית - אות ז

ובדור המבול ודור הפלגה היה מעורבב שם נפשות ישראל גם כן שהרי מהן יצאו כל נפשות הגבוזות והקדושים. רק כיון שהייה מעורבב בין ע' הקליפות נתגבר הרע. וכן כתוב הארי"ל שנטשות דור המבול היו במצרים ונגור עליהם היוארה תשילכוו ונטשות דור הפלגה היו גם כן במצרים ונגור עליהם העבודה בחומר ולבנים

23 ספר פרי צדיק פרשת משפטים - אות ז

ובב' הפגמים האלו מחתא אדם הראשון היה קלקל דור המבול ודור הפלגה כי דור המבול היו בפגם הברית ודור הפלגה היו בפגם הלשון וכן שאמרו (בראשית רבבה פרשה לח) ודברים אחדים שאמרו דברים חדים וכו' והתיקון הכללי היה בגלות מצרים וגבילות בבל כי מצרים ערחות הארץ זורמת סוטים זרמותם והם ישראל נגידרו ובזה נתקון פגם הברית בכלל ישראל. וגולות בבל היה נגד דור הפלגה כי הבקעה היה בארץ שנער. ועל זה הוא התקיון תורה שבבעל פה ועל כן נתყיסד שם תלמוד בבל (וונת' מא'). ובמצרים שהיה הגלות הכללי כדי לען נרמז שם שני התקיונים כמו שכותב הארי"ל דגזרת הבן הילוד היוארה תשילכוו הוא נגד תיקון נפשות דור המבול. וימררו את חייהם וגוי בחומר ולבנים נגד תיקון נפשות דור הפלגה.

24 ספר פרי צדיק חג הסכונות - אות כג

אך העניין דאיתא מהאר"י הקדוש ז"ל דור המבול ודור הפלגה נשומותיהם היו במצרים שנפשות דור המבול נגור עליהם היאורה תשילכוו ודור הפלגה נعبدו בחומר ובלבנים. והעניין הוא שאז היו נפשות ישראל נכללים בתוך שאר הארץ רק הקליפה גברה עליהם רובם נגד מיעוט. ונפשות דור המבול היו שורש תורה שבכתב שכן אמרו (שםו"ר פ"ל) שביקש הקדוש ברוך הוא ליתן להם תורה ולא רצוי דעתך דרכיך לא חפצנו. וכך אמרו בגמרה (חולין קל"ט ע"ב) בשלג זה משה שהיה נפש משה רבינו ע"ה אז בתוכם והוא ראויים לתת להם הדברי תורה ואם היה זוכה היה מים ואין מים אלא תורה (ב"ק י"ז). אך אחר כך נעשה מים הזודנים. וכן מפורש בזוהר הקדוש (ח"ג רט"ז סע"א) דעתיך היה משה לקלала אוורייתא בדראה דטופנא וכו' ואחר כך היה נפשותם במצרים ונגור היאורה תשילכוו. ונפשות מדור הפלגה איתא מהארץ"ל שהרי משורש תורה שבבעל פה שנמסר לישראל ולא בשמים הוא עד שאיתא (ב"מ נ"ט ע"ב) נצחו בניו וכן (שם פ"ו) פלייגי מתיבתא דركיעא עם הקדוש ברוך הוא ומאן נוכח נוכח רבבה ב"ג והרמב"ס ז"ל פסק מתייבתא דركיעא וכותב הכסף משנה הטעם דרבבה ב"ג אמר כן כשלעה לשמים ואז לא יכול להזכיר דלא בשמים הוא. ומהז בא להם הקליפה להלחם עם השם יתברך ואמרו נעלעה לרקייע לאו כל הימנו שיבור לו העליונים כמו שאמרו (סנהדרין ק"ט). ואחריו זה היה נפשותם במצרים ונגור עליהם בחומר ובלבנים דאיתא בזוהר הקדוש (ח"א כ"ז) בעבודה קשה זו קושיא בחומר זה הקל וחומר ובלבנים בלבד הלכתא ובכל עבודה בשדה זה ברייתא ואיתא (בב"ר פל"ח) בדור הפלגה שחחתם קשה מדור המבול דור המבול לא נשתייר מהם פלייטה וכו' אבל אלו על ידי שאוהבים זה את זה שנאמר ויהי כל הארץ שפה אחת לפיך נשתייר מהן פלייטה וזה דרכון דור הפלגה כנגד תורה שבבעל פה וע"ז על הפסוק בספר מלוחמות ה' שעיל ידי הספר אפילו והעניין היא דכוון שהוא דור הפלגה שנאת תנאים כמו שאמרו (קידושין ל' ע"ב) עד דאיתא (בירושלמי הובא בתוספות) בחלוקת י"ח דבר שעמד להם בנפשותם ומהז נסתעף שנאת תנאים אף שבאמת בתורה שבבעל פה כתיב את והב בסופה שנעושו אחרי זה אהובים זה לזה וכתיב והאמת ושלום אהבו דאהבה ואחותה ביניהם כמו שאמרו (יבמות י"ד ע"ב) מכל מקום נסתעף קליפת שנתן חנים שנחרב המקדש על ידי זה ועדין מרך בינוו כמו שאמרו (יומא ט' ע"ב) והם שהקליפה שלחם בא מניזוח תורה שבבעל פה ובעוא להלחם עם הקדוש ברוך הוא אבל על הגוון לא היה ביןיהם שנתן חנים לפיך נשתייר מהם פלייטה. אבל הפיצם השם יתברך שהראה בזה שכינוי רשעים רע להם ורע לעולם (כמו שאמרו סנהדרין ע"א ע"ב) ושורשה הוא היפוך שנאה ואיבה ומלחמה והרג איש את רעהו (ונתבאר במקומות אחר שמטעם זה שהרגישו שורש תורה שבבעל פה בבבל עשו שם המגדל):

25 ספר צדקת הצדיק - אות קט

ונהנה שלושה דורות שקדמו לאברהם אבינו ע"ה מנו בפרק חלק (סנהדרין ק"ט). שאין להם חלק לעולם הבא והיינו לתוקף הרע שנתגבר עליהם וזה לעומת זאת כאשר יתוקנו הם גם כן בתוקף גדול. וסדרם הם דור יציאת מצרים כזכור לעיל ודור הפלגה הם דור עולי גולה גם כן מארץ שנער ואמרו ז"ל (ברכות ד'). שהיו גם כן ראויים למס כביהה ראשונה. ודור המבול הם דור משיח בעלי ביאה שלישית ולכך מתגבר עוזן דור המבול ביותר. ושלושה אלו הם גם כן נגד כלל שלושה סדרי שני אלפיים הנזכרים ואין כאן מקום להאריך].

והנראה לומר צפיהו כדבר, ולמהמת בנו
דברים נחמוו מהרכם צבירות
זין בכתלים, חלה גזירת גרות ועבדות ועינוי
של תי טה כרכית בקרלה, וטנית נחמר לו
הו קן כל גיהנמ, וכרכית כוונת כלילך כזה
נד, ופייטהו חז"ל כוון בלילך נחמר מהרכם
בלילך כזה הני גוחל לח זיין, וכינה מינו
בגלה צכל טכניילם בימת כי יכו. בגלה

ר' י"ז הלווי

שמות

חצצון כת' בנה של בגורות, כיוון שגם גרים
זהרין אף נכס, אבל עליון היה כהן ועכוז
וננו חותם, כי אף כי שם עבדים, ולכבודים
בתח' בנה של בעבודות וכעניינו ע"ז כוונתו
לקיים בעבודת טהירות כמניין, וכן מיליך
ণימה קותי בעבודת ה' ה' פFER לו לאכזרים
רק את כת' בנה של גזירת בעבודות וכעניינו,
כי בעבודת כסב' זכר' ז' בנה כמו שגזר
עליכם מן בעבודות וכעניינו כת' בנה, אבל
ברוי זב אף יפליס את כזען של ת' בנה
שגזר עליכם מן בגורות, לעכ"פ ברוי כי
במלירות רק רדי' ז' בנה, ונ"ז כוחתל כחצצון
מאנע בנוול יחק שכך כי גרים זהרין אף
לכט, ולפי' ז' ברוי נמלה לנצחת כי כהן צי
חצצונות נפרדים, כת' חצצון בגורות שכוורת
משעך בנוול יחק, וכחנית חצצון בעבודות
וכעניינו, בסג זב כי כחצצון מדויק ומ้อมס
לפניו ית' ש כמה עליכם למסול מן בעבודות
וכעניינו, ומפני' ז' קותי בעבודת טהירות כמניין.
ונראה דצקו של' ז' כי ידעתו את מכחיזו,
שכיהמתה ה' ה' לנין חדס לנשות חצצון כזב, ורק
בקצ' ז' צערמו כיודע ומכיר את מכחיזו של
כלו' ה' בויה שכחצ' את כחצצון כזב, וגם מס
חוito שימותים עד עת קז, ברגע זו ממת
שכנייה להנחתם צלול כזב חני גוחל את
כיניך, וזה שבקצ' ז' חצצ' את קז, שמיינך
ו למ' ז' חצצון כת' בנה של גרות ובין
שהחצצון של בעבודות וכעניינו כולם יסתהיהם
ברגע אתה עס זמן בקז של גוחל שבחטאת
להונרכט, בצד' אנה וכי טיכויד לנווהם.

ונראה ר'כו ג' כיהו' ככתוב עתה תליכת
השל הצעה לפראט וגוי, כי מזב
ענן למכ ברכותה לעם כזה וגוי ומלהן נחתוי
וגוי כלע לעם כזה וגוי. וכך כגד מליכס

דקממיות נתריי ליל טמrios כוּה וגוי כוּה
כלייה זהה לד', וגוי, למינך זמן בಗלות טנגזר
עליכם נהמר עוד להזכירם גם קץ של גיהולך
כלייה זהה חני גומל מה נייר, וחצבון זה
cotachel מעת צריית צין הבתאים, וכן כן
לצבי רצ'י לדנ'יו ציון נולד ילהק ודנ'יו
ציון נזרך גזירת צין הבתאים, לדתמתה צי
חצונות נפלדים כס, דחצבון פ' טב שול
בגנות כתהיל מעת שנולד ילהק, וחצבון
ה' ל קץ גיהולתן כתהיל מעת צריית צין
הבתאים, וחניכס כלו כלהד דנ'יו ציון.
ונראה הזכו אלהו הומלים בכגדת של פמה
נוך שומג בצעחתו ליישרל צורך
כה שבקצ'ב חמץ מה קץ כהן וכור, לדצ'זיל
בצעחתו שכגעית להזכירם שכלייה זהה יגאל
הה צינוי, הי' חמץ וטמא טנטה כת' טב של גרות
ובעוזו שגוזר עליכם יסתיריהם זרגע זו עלאה,
דתמתה שני חצונות נפלדים כס, כמ' כ
למעלה, לך בקצ'ב צצ'יל בצעחתו גמאט
עיחסים שסתיריהם חניכס כלהד צבעה מהת,
כדי שיגהלו לו מושגנה. וכן גם בחצבון
זה של הרצע מהות טב צהמת צי חצונות
יטנן זה, כי כדי לנו כי צמלייס רק לד'ו
טב, וטהמו חז'ל זקוטי בצעוז בצליט
טב, ומוקום רחבי חמלו כי כמאיןcot חתכל
במנין, ומוקום רחבי חמלו כי כמאיןcot חתכל
משען שנולד ילהק, ולכיהולך בנד'ה טינווי
סתאי המכדי, טהט הפטל לחצוב מעת
שנולד ילהק כלו חיון יורק נקוטי בצעוז
טיטלים כמאין. הטוס נליהק דתרויכו דריין,
דכריי בגזילם ביטח כי גרא וב' זרען דהרצ'
לע' נכס ועכוז וענו הוחט, וכזמן של ת'
טב נהמאל על הכל צין על בגורות וצין על
בעודות ועינוי, וכן משען שנולד ילהק
בכדר נתקיים צו זרען כדר יט' לחצוב ממנו

חדש מrown

שמות

רי"ז הלוי

טו

כל זה חצצון מלווה ומלווין כמ"ג, וצקוטי
בצעוז זב יונס במנין, וחכו עתה מרלה
וגו.

כצעול עוד יותל, ומ"ז כזיג לו כקצ"ב כי
זהם גס קוצי כצעוז זב שבוכב עלייה
צחותו יוס, גס זב נחן להגיה, כי זב
וונס מהצון כל ת' טב בגז עלייס, כי

ובי יגור אתח גר ועשה פמח וגו.

תלא, kali דהיכת נכנית ולהיכת יטלה נית
הף טהינכ מזרע הילביס, וכע"ב ע"י גרות.
ועיין צמ"ז דף ל"ז זנות נמי בזית דינו של
סת גרו דכתיב ויחמך יכו כויה כויה ותרכז
הלה דחויהית נכי בטה על בת ישראל וכו',
סלי דתמר ביטח בת ישראל, וכע"ב בותה וט
ע"י גרות, לבני ליה ביטח מזרע הילביס.
וכ"כ לאדי צפינט"י צסומט דף י"ג על
צת פרעח טירוד ליהן וכו', ופיינט"י צס
לנצח צס נס גרות עכ"ל. הולס צמוש'
בצת דף קל"ב ט"ב ד"כ כוגן כתזו לאירוע
דרין טרילס של גרות סייך רק לחתר מ"ת
יעו"ט לדבוקיס, ול"ט.

עין זרמץ"ז פ' בכעלתך בכתוב לך זמת
על פמח מליס, ולפי"ז kali מזול
לכילה בכתוב לדין גרות ביטה גס קודס
מ"ת. וכ"כ מזול מכל דהיהם ביחס פמח
פמאט פ"ה מהל פמח מליס ולחוד פמח
זרות מי בכיו לו טנדיס שלג מלו וצפחות
שלג עכלו מעכזין חותו מליחול צפסח, kali
דגש צפח מגיס ביטה נוכנת טבינה
לצפחות בכיו גרות. וכ"כ מזלה גס מכיה
דריהם ציזמות דף ק' הלה מעטה גדי
הילביס דכתיב נכיות לך וגוי וארען להמלך
כחס מלוי קה מהל לי רחמנת בכוי קהן
לי ליה תנמך נכנית וצפח דלה ליזיל זען.

בתוספתא דפסחים פ"ח אחד פמח מצרים ואחד פמח דורות טי שהיו לו עבדים
שלא מלו ושפחות שלא טבלו מעכביין אותו מלאכול בפסח.

פלשכ או, ו"ג מנלה לי לכת"י בה מילתא
צ"ע למ"ק נקעה ביחס פמח דוקה עיכזין
לכפרתך נלה מלה בזוי, וינו"ט זרמץ"ז
בכוכיהם לכפרתך כולה נלה מלה גס על פמח
מליס מלחתיך בסיפול וכך פרעח ויונס כל
כוי יטראל כתזרא זב וגוי, הצל חתוי ליה
תאזה נלה מנלה דנה מלה דוקה זב זוס ולט
הגה צפינט"י פ' צה על כפסוק דזהת
מקת כפסח כתז לדז"ד ניסן נלה מלה

(יג) וכן בכל דור ודור וכו'. חימת נמיוקניס (מו"ס ג): ונגניב ליטמן (פאנדיין ג). 'לְנִצְיָה גַּלְמִי וְלְמַלְמִכִּי סְסָלָם נִתְּנָה גַּלְמִי, נִצְיָה גַּלְמִי וְלְמַלְמִכִּי נִתְּנָה גַּלְמִי'. [דקץ] מים צכל דלה ודרה כפוס זכוון דילעון צכל דלה מלהיה דדרה כפוס דרכו דלה מוטיס הנטליה, והס מוכין ממלכין עלה הדרמייה פולקינה עד לרה הדרה, וגנין לה כל סקיסים כלו, וכלה מלהיה צמיה צמיה וצכוון וצמלות לכל לרה ודרה, הצל קז וחנן דסיי קוז"ה לה מלהיה זכוון וצמלות דכל דלה ודרה, הצל קז ממען טמי' (ימוקה לא. ט). וגנין לה כל קז דכל לרגה כפוס זכוון דצני נשח היון, וקז דקוז"ה לה מלהיה זכוון דילעון.

וכתב רצינו: 'לְנִצְיָה גַּמְנוּרִיה ע"ז וְסֹוחֶמֶת, צָלוֹ גִּלְעָה, צָלוֹ נְמֻעָה עַל מַלְמִכִּי סְסָלָם כְּמוֹ סְכָמוֹת (מגילה סה, יט) 'עֲלֵית לְמַרְוָס', צָלוֹ נְדָרָגָה דַעַל"ה צָלוֹ ע"ז, צָלוֹ יְמִגְלָה סְקָז כְּמָ"ס וְסָולָה, דכל הקיין צמולין צכל סמירות מלהיה צמצעה והס הין עוצין מצונח וכו', הצל קייל דעל"ה הין מלהיה צמצעה, וצטו צהמכו 'וְלְמַכְלִי נִתְּנָה גַּלְמִי' סְסָן סְמָלָה סְמִינָה לְמַלְיָה צמצעה, צכל דור יס קז לפי ספירה צסולעתה הז, כמ"ז צוואר (מו"א מט). סְסָלָה לְמַדָּס הַלְּהָזָן דור דול ומוניגו, ופי' סְסָלָה לו כל מדת הסולעתה נדול הסה, והס יסיו זכהין יכו למדת סהיהם, נדול מדת סהמקל יסיו גומלי מקדים וכן צוואר, הצל קז וכו', כמ"ז יכו הַמִּשְׁנָה הַז זכו צעמה'.

הענין כי יס קייל צכל דלה לפי האיות של פקודין וכמו סכמו סכמו 'סיויס לה קוזו', הצל קז סהמקلون ה' מלהיה צמצעה הצל נחמד כמו צמכו צמכו 'זיהען ממען טמי', וכמ"ז צטפילה צמכו צמכו דהינון ע"ז דסנה מפלט, וזה סקז גילא נליכת דהינון הצעקן, דצון ע"ז, ולצחל דהינון ליצלים לה גילא, ומן וזה סגנלי הינו הצל נקז סהמקلون. [תיקו"ז עד, ב]

איתא נמיוקניס (מכ"ה): "הָס יַגְלֵן טֹוְג יַגְלֵל" הס יעניד קז יטלהל ענדין טזין נסנקה נך מצעין רגליו צפיל מגהן ע"ז יטלהל עילאה, דהיאו צעלך טוּג ווּדְלָא, והס ה' יענדון קז עוגדין טזין טזין וגהלטיך הַנְּכִי וְכִי סכבי עד בגוקה.

וכתב רצינו: הס יעניד ל"ל וסו יגאל טוּג, וכמ"ז זכו הַמִּשְׁנָה, והס ה' ע"ז הַזּוּקְלִי' קז סהמקلون טסוּה נחמד ולְמַזְכָּה, וסוּה נְעַמָּה כְּנָעַמָּה. [תיקו"ז זג].

הערות וביאורים

בג. כ"ז מבואר בתז"ח (מה: מט) ע"ש בארכיות.

שְׁבָתּוֹב (ישעיה מה, יא) 'לִמְעֵנִי לִמְעֵנִי אַעֲשָׂה', וגם **בָּזְכִּות אֶבֶּותִי**. וזהו **שָׁאוֹמְרִים** (בתפילה) 'זְזֻכָּר חֲסִידִי אֶבֶּות וַיְמִבְיאָ גֹּזֵל לְבָנֵינוּ בְּנֵיכֶם לִמְעֵן שְׁמוֹ'

דsharpול דאמר אין בין עולם הזה לעולם הבא וכו', אלו ואלו דברי אלוקים חיים כי כי ימות [כאורי אנדרות ברכות לד]:

ה'יינו' ימות משיח בן יוסף וזה תלייא בזכות כמ"ש (סנהדרין צח) 'זכו אחישנה', ואם זכינו היה מתחילה בתחילת החמשי כמ"ש (ע"ז ט) 'ב' אלף ימות המשיח', וזה אין בין עולם הזה לימות המשיח אלא שעבוד מלכויות, אבל עשו לא יכול בידו, ולאחר כך באלו הששי כשיבו איזמן 'בעתה' יבוא עשו עם גוג ומגוג על הארץ ועל משיחו ויפלו כלם בידי משיח בן דוד - ביאורו לסייע דברי אתונה אמר מישרא דסכני]. וכשיבו משיח בן דוד יתקיים מש"כ "בלע המות לנצח" וכל ייעודי הנכאים, וזה נקרא 'עתיד לבוא'. [ושיעור ימות משיח בן דוד כשיעור עטרתabis, והמשכיל יוכל להבין מזה קץ הפלאות].

ובזה יובן מ"ש (ברכות יב): אל בן זומא לחייב וכי מזכירין יציאת מצרים לימות המשיח וכו', אל לא שתיעקר יציאת מצרים ממוקמה אלא שתהא שעבוד מלכויות עיקר וייציאת מצרים طفل, וכן הוא אומר 'אל תזכיר ראשונות וקדמוניות אל תזכירו' אל תזכיר ראשונות זה שעבוד גלות, וקדמוניות אל תזכיר מצרים, 'הנני עושה חדשה עתה תצמח' תני ר' זעיר מלחמת גוג ומגוג. משל למה הדבר דומה לאדם שהוא מהלך בדרך ופגע בו זאב וניצל ממנו, והוא מסדר והולך מעשה זאב, פגע בו אריה וניצל ממנו והוא מספר והולך מעשה אריה, פגע בו נחש וניצל ממנו שכח מעשי שנייהם והוא מספר והולך מעשה נחש, אף ישראל לצרות אחרונות משכחות את הראשונות.

ויש כאן כמה דקדוקים, א' – שסבירא ראייה שלא לזכור יציאת מצרים, ועוד, שסבירא ראייה שגם שעבוד עולם הזה לא יזכירו, ועוד, דבניצול מן הארי לא אמר 'שכח מעשה זאב' ואח"כ אמר 'שכח מעשי שנייהם'.

רק הפירוש כנ"ל, כי הגאולה תהיה פעם ראשונה שעבוד עולם הזה, ואח"כ גוג ומגוג, וזהו

הערות וביאורים

שיקומו מעצמים כלומר ע"י תשובה, לא זכו – בעתה ה'יינו לא עשו תשובה לא יקומו כי אם אקים אנחנו בעצמי אבל ביד חזקה ובכימה שפוכה אמלוך עליהם, עכ"ל. ובכתבי הגראי' מובא בשם הגרא' שככל מה שאמרו חז"ל על 'חכמי משיח' ה'יינו על גאותה 'בעתה' אבל לא על גאותה 'אחישנה'. והן הן הדברים. [ולפ"ז מ"ש בגם' (סנהדרין צז): אין ישראל נגאלין אלא בתשובה, ועי' לעיל ס"ג שהגאולה לא תהיה אלא ע"י לימוד התורה ומש"ש], לא מירוי על קץ האחרון [בעתה'], אלא על קיצים שבכל דור [אחישנה], שזה תלוי בתשובהה.

בד. איתא בגם' (סנהדרין צח) ריב"ל רמי, כתיב 'בעתה' וכתיב 'אחישנה', זכו 'אחישנה' לא זכו 'בעתה'. ופרש רבינו דלאו דלאו 'אחישנה' צריך זכויות, ותליו בחשובה ובזכויות המיויחדים לכל דור, אבל הקץ של 'בעתה' אינו תלוי במעשייהם ובזכויותיהם של ישראל אלא רק בהasad ובזכות אבות. ורק זה לא נתגלה אלא לאבות ולמשה. וכן מבואר בשם רבינו [בספר ביאורי הגרא' מאכתי'] וכן: אמר דודי הגרא' ז"ל Uh"p 'קום בתולות ישראל' כתוב אחד אומר ביום ההוא 'אקים' את סוכת דוד הנופלת, ואמר הוא ז"ל דהני תרי פטוקי ידברו על שני עתים וקייצים, בעתה ואחישנה. זכו – קום בתולות ישראל

ב' ימות המשיח מ"ש (ברכות לד): כל הנכאים לא נתנו אלו לימות המשיח [אבל לעזה"ב עין לא ראתה וכו'], ופליגא דsharpול דאמר אין בין עולם הזה לעולם הבא וכו', והמשיח ה'ן.

